

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 23.

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Værøy.

Emne: Bordskikk til hverdag

Bygdelag:

Oppskr. av: Jakob L. Jakobsen

Gard: Bergthun.

(adresse): Sørværøy i Lofoten

G.nr. 14. Br.nr. 263,-

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1.

I almindelige hus satt alle sammen ved et bord. I større hus var det et langbord, ellers et firkantet klaffbord. Før 1900 var det skikk å koka maten i grua å så blev den båret inn og spist i stua, eller littlestue som den kaldtes herute på Værøy.

2. I et par 3 hus på øya spiste husbøndsfolket inne i stua. mens andre arbeidsfolk spiste ute på kjøkkenet. No spiser alle sammen på kjøkkenet, på samme tid.

3. På samme tid spises no.

4. Nei samme mat benyttes.

5. Ja på kjøkkenet.

6. Til julehølg. påske og pinsen, tjenerne spiser da også inne i stua.

7. Nei en tror ikke der var noen faste plasser, men i enkelte høve har en kjæmdskap til at husfaren hadde sin faste plass ved kjøkkenbordet.

8. Vites ikke at barna har stått til bords.

9. Har ikke kunnet oppspurt ekstra navn på husbondens plass.

10. No til dags når der kommer en gjest vil der jo bli satt fram den bedste stol i kjøkkenet eller i stua. På den måte markeres hedersplassen i huset.

11. Dette benyttedes i mange tilfeller, vistnokk kunne der forekomme at henderne ikke blev vasket. No vaskes henderne før måltidet. At mannfolk har spist med lua på i huset vites ikke at det har forekommet herute, unntatt når der blev spist ute i torvonna eller i utslåttene, da kom neppe hua av ved spisningen.

12. I gamle dage før året 1900 bruktes der herute å spise graut av samme fat. Etter 1900 tallet er denne skikk opphørt å no spises graut av hver sin tallerken. I fordums tid blev der også nyttet felles melkekopp eller bruktes en blanding av sirupp og vann til duppe ved grauteen. Koppen var så langt tilbake en kan vite av steintøi eller av lere.

No har alle hver sin melkekopp eller glass. No drikkes melka til grøten. Ingen holder melk på grauten. Koppen var kommet førenn kaffedrikkingen blev en folkesak herute.

13. Nei gryta blev ikke satt på bordet herute, iallfall ikke så langt tilbake som en kan få oppspurt.

14. Det benyttes enda at foreksempel fisk eller spekesild spises da at fisken eller silda legges mellom flatbrød å spises, gjerne med litt poteter mellom. Dette var jo bare med kokematmåltid. Dette kaldtes for bete

15. Ja. vanlig brukes dette herute no.

16. I gamle dage benyttedes dette, men no er denne skikken avlegs å er gått helt av bruk ved kaffedrikkingen.

17. Det er vanskelig å kunne få oppspurt lenger tilbake enn 1860 årene, da var gaffelen i bruk herute på Værøy.

18. I gamle dage har en hørt at tollekniven blev benytted ved bordet, til foreksempel spekekjøttspising, ellers benyttedes vanlig bordkniv.

19. Hver sin skje bruktes vistnokk lenge tilbake herute. men skjerne hadde sin plass i veggrevner over bordet, den blev tørket av på buksebaken å hver mann satte den på sin plass i reverne. Skjerne var av træ, horn eller bein. Siden 1900 året var skjeerne av jern, blikk eller lignende. Siden 1900 tallet blev skjeerne vasket på vanlig måte herute.

20. Etter 1900 tallet kom mer å mer i bruk tallerker av krustøi, stort sett hadde hver person i husholdningen sine tallerker, sjølsagt kunne det være mange store familjer at det til sine tider kunne være stor mangel, å da måtte der ventes, eller at vedk. barn fikk spise av fellesfat. Årstallet når steintøien kom herute er vanskelig å kunne få tak i, men en antar å kunne si om kring 1900 tallet.

21. Nei bordduk brukes ikke til hverdags unntatt en duk av voks. Voksduk. Denne kjøpes vanlig til hver jul å ligger da på kjøkkenbordet til den er helt utslitt ja gjetne til neste jul kommer.
22. Voksduk.
23. Husmora øser opp maten når det er kjøttsuppe eller lignende, ellers settes maten fram på fat hvor enhver forsyner seg etter bedste evne.
24. Smør og ost blev ikke utdelt.
25. Ingen sådan ordning.
26. Når de kan holde en skje aller gaffel foreksempel i 4 åes alderen. Får gjelp av far. mor eller søskende.
27. Har vistnokk forekommet i gamle dage. Ikke no.
28. Som regel i familien lese en bordbøn av et skolebarn som sitter til bords. Denne skikk holder seg idag. Blandt voksne stort sett en stille bønn hver for seg. Ingen forskjell om der kommer fremmede.
29. Ja. Almindeligg prat om dagens hendelser.
30. Nei.
31. Ja å synge ved bordet ansåes som uoppdragent å tillotes ikke.
32. Ja stort sett brukes den skikken at alle er ferdige førenn der reises fra bordet.
33. Der sies takk for maten til husmora eller de som har forestått tillaginga av maten.
34. Signe maten
35. Ja. når der var høve til det ved bordet, ellers fikk den fremmede bevertning etterpå.
36. Ja.
37. Ja. dette er enda som i gamle dage, det bedste husøt formådde.
38. Ja slik var det i gamle dage, og fortsatt no kanskje i større målestokk no til dags.
39. Er det en riktig storfremmed spiser han i stua å da holder husfaren vedkommende med selskap. Er det en vanlig daglig gjest spiser han ved kjøkkenbordet sammen med familien.
40. Nei dette er no for gammeldags, men vites blev gjort herute i gamle dage.
41. Hvis gjesten spiser alene pleier vanlig en person å være tilstede for selskap og prateunderholdning, vedk. plaserer seg da et passende stykke fra bordet rett mot gjesten.